
IRODALMI MÚZEUM

A MAGYAR ÉLET INDULÁSA ÉS HATTYÚDALA

WEISSENBECK JÓZSEF

Kolozsi Tibor a *Magyar Életet* „a két háború közötti utolsó irodalmi jellegű” lapként jellemezte, amely Óbecsén indult 1940 őszén hosszú vajúdas után, ahogy akkor a magyar nyelvű lapok indulhattak, és Szabadkán fejezte be életét 1941 tavaszán a magyarok bejövetelekor, hogy azután örökre el is tűnjön a vajdasági sajtótörténetből.

A lapnak először a kezdeti nehézségekkel kellett megküzdenie még az első szám megjelenése előtt. A szabadkai Simonyi Vilmos, a kiadás gondolatának elindítója, tervezője, vezetője és pénzelője többször is leutazott Földvárra, Zentára, Újvidékre, hogy egyengesse a talajt, támogatókat és szerzőket toborozzon a leendő laphoz. Megbeszéléseket folytatott többek között Benczel, Mohácsival, Kúthyval, Budánovics püspökkel s másokkal. Úgy tervezték, hogy hetilapként indul rádióműsorral – a budapesti rádió műsorával is – és a szerkesztőség meg is alakult. A szerkesztőbizottság alakuló közgyűlését Óbecsén tartják 1940. szeptember 15-én, melyen megválasztják a bizottság tagjait: Mohácsi Pál, Bencz Boldizsár, dr. Kúthy Zoltán, Kisbéri János, ft. Gajdos István, ft. Csipak Ferenc, ft. Sándor János, Cziráky Fetter Imre, Guelminó Kálmán, Ősz Szabó Dániel, Kovács János, ft. Rónay Lajos, Simonyi Vilmosné és Simonyi Vilmos. Az első tervek szerint a lapot Zentán nyomtatnák, ebben az esetben a főszerkesztő Mohácsi lenne, ha pedig Óbecsén vagy Szabadkán nyomják, akkor Cziráky, de a felelős szerkesztő mindenképpen Bencz Boldizsár. Szó esett arról is, hogy az újvidéki Urániában nyomnák a lapot, de sokallták a nyomdai költséget (2,20 dinár példányonként). A szabadkai Minerva és Grafika olcsóbban végezné a nyomdai munkálatokat, de csak nagyobb példányszámmal. Zombori nyomdászokkal is próbálkoztak, de Bencz szerint az óbecsei Subakov-féle nyomda adta a legkedvezőbb feltételeket. A tervek

alapján az első szám 1940. augusztus 15-én, „a magyar Nagyboldog Asszony napján jelenik meg”, s Bencz alá is írja a szerződést, mely szerint augusztus 15-étől december 31-éig havi fix 600 dinár honoráriumért el is vállalja a munkát azzal, hogy a „*Magyar Élet* szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap iránya kimondottan *keresztény katolikus és magyar* legyen, és a jugoszláviai magyar életet az egyetemes magyarság érdekeinek megfelelően válogatott cikkekkel és képekkel szolgálja, valamint kizárólagosan és csakis a *keresztény katolikus magyar kultúra* fejlesztését és terjesztését tartsa egyetlen és megmáshíthatatlan feladatának.

A *Magyar Élet* munkatársai – folytatja a szerződés – protekciót és alkut nem tűrően csakis keresztény katolikus írók lesznek keresztény, katolikus és hangsúlyozottan: keresztény, katolikus-magyar irányzatú írásaikkal”. És ezt a szerkesztő az alábbi kísérszöveggel írta alá: „A megbízást elfogadtam, és a fenti követelményeknek megfelelően igaz magyar keresztény katolikus szel­lemben dolgozni fogok magyar hittel, magyar kitartással és magyar akarattal! A *Magyar Élet* felelős szerkesztője: Igaz fajtestvéri szeretettel, Bencz Boldizsár s. k. Bácskogradistén, 1940. július hó 18-án.”

Nagy, hangzatos szavak . . . Simonyi Vilmos biztatásából is kitűnik a lap irányvonala: „Édes Bódikám, most már Te is fogjál hozzá erősen a munkához, hogy szép magyar álmunk és turáni nagy elgondolásunk a »Magyar Élet« dicsteljes zászlójának kibontásával lépjen a megvalósulás útjára” – írja Bencz Boldizsárnak.

Simonyi Vilmos és neje a laptulajdonos és felelős kiadó: S. Hangya Piroska is, július végén a baloldali-sajtóorgánumokra panaszkodnak, melyek a keresztény katolikus magyar lapokat „titáni erővel” nyomják el, s azért van szükség „a szomorú jelenben annyira szükségessé vált erkölcsnevelő, és egy tiszta keresztény kath. kultúrát terjesztő képes hetilap megindítását . . .” elősegí­tenünk. A lap megjelentetéséhez megkapták az ügyészégi engedélyt is, amely „teljesen politikamentes, kizárólag a ker. kath. magyar kultúra szolgálatában fog állni” – írják.

A szerzők toborzása nehezen halad. Az első szám bevezető, indító vezércikkének megírására először dr. Koráni Elemér plébánost kérték fel, majd dr. Nagy Iván képviselőt. Végül Lajos Balázs *Krisztus a béke királya* című írása nyitja az induló lapot, bár a felelős szerkesztő hagyatékában rábukkantunk egy vezércikknek mondható Új Európa van születőben – új magyar élet megteremtése szükséges című írásra a *Magyar Élet* szerkesztősége aláírással, de ez a lapban nem jelent meg. Íme az írás szóról szóra:

„A borítéklapon föltüntetett adakozók sokasága, a magyar erkölcsi értékek hatóerővé támasztása melletti kiállásuk és az érte hozott anyagi áldozat meggyőző bizonyítéka annak, hogy a jugoszláviai magyarság nemcsak megértette

az idők szavát, nemcsak szükségét érzi annak, hogy a magyar erő, a magyar tudás, a magyar vagyon a jugoszláviai magyarság életének a szolgálatába kerüljön, hanem – akinek szóltak – azok föl is sorakoztak, s igazolták azt a föltevésünket, hogy elmúltott a szószaporítások ideje, hogy most már nem okoskodásokra, nem kegyes biztatásokra, hanem cselekvésre van szükség, és tettekkel kell megmutatni azt, amit a szívünkben szándékként őrizgetünk.

Mond az a névsor még mást is. Megmutatja többek közt, hogy nemcsak a tősgyökeres magyarok álltak frontba a magyar gondolatért, hanem készséggel fősorakozott mindenki hozzánk, akiben eleven az örök törvények tudata, s akik szívesen látják, ha valami úgy történik, ahogy annak lennie kell.

Mert mit is vár a magyar élet kialakításától a szemlélő? Várja annak a meggyőződésünknek életté tételét, hogy az embert nem a fajisága, a népisége, a nemzetisége, a vallása, tehát nem az erkölcsi, a szellemi és gazdasági hovatartozandósága teszi értékessé, hanem az ad neki megbecsülést, ha a ráeső munkát becsületesen elvégzi, ha a kapott föladatot megoldja, ha rendesen eljárt a társadalomban kapott szerepét, s így betölti a hivatását, és megfelel a rendeltetésének. Azt várja mindenki, hogy ne a születés, ne a vagyoni állapot, ne az összeköttetések játsszák a döntő szerepet az életben, hanem a végzett munka legyen az, ami kenyeret, előmenetelt és megbecsülést hoz.

Éppen ezért nem kívánjuk sem a politikai pártok, sem a nagytőkések, sem az egyházak és más társadalmi tényezők intézményes támogatását, ellenben megköveteljük a politikai pártoktól is, a nagytőkés szervezetektől is, meg az egyházak intézőtényezőitől is, hogy – minden rendelkezésre álló erővel – épüljenek be abba a munkaközösségbe, amelynek a tagjai, a hozzátartozói és a hívei az alkotórészek és az erőösszetevők, akik azonban – a *Magyar Életen* keresztül – világosabban akarják látni azt az utat, amely a mostani megújodáshoz vezet, s ami nem más, mint a mindennapi közönséges munka elismerése és megbecsülése.

Egy kicsit furcsa, hogy a keresztény kultúra kellős közepén állunk elő azzal a követeléssel, hogy ne az egymás kizsákmányolása legyen az emberi életközösség alapja, hanem azt tartsa mindenki szem előtt, hogy valaki miben és mennyivel tud hozzájárulni az emberi életközösség helyzetének a javításához és megszépítéséhez. A közösség érdeke az irányvonalunk, s mindenkit csupán annyira becsülünk, amennyire a többiek sorsát, jólétét és fennmaradását segíti elő. Elítélünk és hibáztatunk ellenben minden olyan törekvést, amely önző célokat követ, amely embertelen s az embertársai rovására akar boldogulni.

Amikor tehát kifejezetten hangsúlyozzuk, hogy nem borulunk le földi hatalmasságok előtt, nem tisztelünk vagyonos tekintélyeket, s még az egyházak munkájában is azt keressük, ami az emberek erőfeszítéseinek és társadalmi hivatásuknak a beteljesítését segíti: akkor nem csinálunk egyebet, minthogy

megbecsüljük azt az embert, akinek a munkájából keletkezett, s akinek a munkája eredményéből áll fönn a politikai hatalom, az ipari, a pénzügyi és kereskedelmi vállalatok, s amik az egyházaknak is az anyagi létalapot adják. Röviden szólva: önmagunkat becsüljük bennük, s elvárjuk, hogy ők is megbecsüljék azt, amiből lettek, vannak és lesznek.

Ami pedig a magyarságunkat illeti, e tekintetben egy csöppet sem érezzük lekisebbítve magunkat. Azt tartjuk, hogy – amiként a mezei virágok, a madarak, a kis csacsi s egyéb természeti lények a világra jönnek, s ehhez senkinek az előzetes engedélyét nem kérik, hanem egyszerűen megjelennek a világban, helyet foglalnak benne, és élnek az életüket – azonképpen jelenünk meg mi is, és teljesítjük a hivatásunkat. Ha jöhet a dudva, a kóró, a tüske, a gyümölcsfa, s ha ibolya nő ki a bokrok alján, s nem hízott disznók és ökrök bújnak elő onnan, akkor jöhetünk mi is, még ha sokan másokat várnak is helyettünk.

Bennünket nem izgat tehát az, hogy örül-e nekünk valaki vagy utál bennünket. Nem érünk rá huzavonával tölteni az időnket. Még a zsidóellenességről is lemondunk, mert a zsidó se élhet a levegőből, annak is dolgoznia kell, de az ellenszenvünkkel találkozik a zsidó is, a keresztény is, meg a pogány is, ha túlteng a társadalomban, és a mások keserves munkájának a gyümölcsén akar hízni.

Azt tartjuk tehát, hogy dolgozni szabad, dolgozni kell, amiben nem akadályozhat senki, ami nem jog, hanem kötelesség, és üdvözljük azt, aki velünk tart, míg hátat fordítunk annak, aki a haszonlesésben keres boldogulást. Aki ezt nem látja be, s azt hiszi, hogy neki nem a dolog ad megélhetést, hanem a fasizmus, a hitlerizmus, a kommunizmus teszi boldoggá, ahol őt majd fölmagasztalják vagy berámázzák, azon senki sem segíthet. Azok – a mi megítélésünk szerint – az emberi társadalom férgesei.

A
Magyar Élet
 szerkesztősége.”

Elmúlt a nyár. Október folyamán kéziratot kérnek Kristály Istvántól, Herceg Jánostól, Kisbéri Jánostól, Börcsök Erzsébettől s másoktól, de csak Kisbéri jelentkezik:

„Kedves Kollegám – írja Bencznek – . . . csak most jutottam hozzá, hogy megtisztelő felhívására érdemben reflektáljak. Sajnos, ennek a dolognak rengeteg bibéje van. Helyzetem olyan, mint a pórázon tartott kutyáé: korlátozott mozgási szabadságomban, és pedig olyan formában, hogy elsősorban nekem álljon érdekemben ehhez a korlátozáshoz ragaszkodni. Ha a pórázt elszakítom, egyúttal attól a sovány konctól is elszakítom magamat, amelyben úgy-ahogy mégiscsak eltengődöm . . . óvatosnak és elővigyázatosnak kell lennem . . . Lapjuk támogatásában aktív részt tehát csak úgy vállalhatok, ha Önök biztosítani

tudják számomra azt a havi 5–600 dináros keresetet, amelyet egybeült esetleg elveszithetek . . . A mellékelt *Az örök Márai* című tanulmányomat a fenti feltétel utólagos jóváhagyásának reményében küldöm el . . . ellenkező esetben visszakérem” – írja Kisbéri levelében, melyre Bencz az alábbiakat jegyzi: „Mi a Vajdaság égisse alatt csakis azokkal, azoknak és azokért dolgozunk, akik mindenekelőtt a magyarságot tartják szem előtt, nem az anyagiakat. Minden épkeztláb írást szívesen honorálunk, mindegy ki írta, de havi fizetést nem ígérhetünk senkinek.”

Kisbéri *Az örök Márai* című írása a *Magyar Élet* második számában jelent meg.

Már a lap megindulása előtt méltatlankodva vették tudomásul egyes vajdasági irodalmárok, hogy elismert, befutott írók is közreműködnek a „gyanús alap gondolatú” *Magyar Élet*ben. Példaként idézzük a szabadkai *Alföld* című képes hetilap felelős szerkesztőjének, Vad Lajosnak Benczhez írt levelét:

„Subotica, 1940. júl. 28.

Kedves Bódikám!

Megütközéssel hallottam, hogy a mi volt utazónk, Simonyi által már két esztendeje indulni készülő lapjának Te leszel a szerkesztője, vagy legalábbis a neved kölcsönadod.

Költői munkásságodat és személyedet barátilag sokkal többre becsülöm, semhogy ilyen meggondolatlanlanságba beleengedjék figyelmeztetés nélkül.

Felhívom a figyelmedet, hogy az egész laphistoria nem tiszta munka, és tartsd magad távol az ügytől. A sztáribecseji esperestől és Czirákytól kaphatsz bőven információt a lapról és Simonyi úrról is, azonkívül a szuboticei Katolikus Kör és a Magyar Olvasókör vezetőségétől is.

Írjál nekem, mi igaz ebből a hírből, mert nagyon érdekel.

Szeretettel ölel: Lajos s. k.”

Az az igazság, hogy már augusztusban cégjelzéses levélpapírt és borítékot használnak és szerkesztőségi bélyegzőt, s a levélpapíron a felirat: „Magyar Élet – szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap – Főszerkesztő: Cziráky Fetter Imre, felelős szerkesztő: Bencz Boldizsár.” De mint kitűnik, Cziráky „egyes urak kedvéért a főszerkesztői rangot természetesen nem vállalhatja, azonban írásaival örömmel mindenkor részt vesz lapunkban” – írja később Bencz Boldizsár Simonyi Vilmosnak.

A megjelenésre még mindig várni kell. Hírdetésekre kötnek szerződéseket, előfizetőket gyűjtenek. Simonyi elképzelése a lapról megfelel egy jól szerkesztett családi lap profiljának, amelyben szinte minden rovat megtalálható: versek,

novellák, folytatásos regény, vidéki riportok, sport, szerkesztői üzenetek, képes filmhíradó, keresztrejtvény, humor, műkedvelés, társasági krónika, könyvespolc, sakk, filatélia, kozmetikai és orvosi tanácsadó, kézimunka, konyhaművészet, gyermekrovat, vallás, rádióműsor, művészet és a magyar nép kultúráját fejlesztő írások. Ebből azonban vajmi kevés valósul meg a lapban, azonban a képanyag 80%-a politikai vonatkozású, háborús felvétel. Ez természetes is, hiszen a kliséket, hogy olcsóbb legyen, a belgrádi *Vremétől*, az újvidéki *Reggeli Újságtól*, a berlini *Adlertől*, a *Berliner Illustrierter Zeitungtól*, a *Das Blatt der Hausfrautól* kéri, bár az újvidéki Prva novosadska cinkografija vállalat szolgáltatásait is igénybe veszik.

Zentán ez idő tájt tervezték egy *Összetartás* című katolikus lap kiadását, s mivel a *Magyar Élet* már „beindult”, az *Összetartással* leállnak – írja Simonyi augusztus 16-án, majd így folytatja: „Várja nagy figyelemmel a papság, hogy milyen lesz az irányunk, az-e, amit hirdetünk, mert már eleget csalódtak!”

A felelős szerkesztő október 9-én írja alá Subakov Isidor becsei nyomdajelöléssel a *Magyar Élet* nyomtatásáról szóló szerződést, húsz oldalon, négy oldal fedőlappal, 23X31,5 cm nagyságban, kétezer példányban, melyért a kiadó 4090 dinárt fizet a nyomdának. A szerződést megkötötték, a megjelenés azonban továbbra is akadozik: elévült az engedély, a postán nem intézték el a terjesztéshez és kikézésítéshez szükséges formákat. Bármennyire is igyekezett a felelős szerkesztő, a lap nem jelenhetett meg mindenszentek előtt. Sőt még akkor sem, mert a lap első számát letiltották, s csak a szerkesztő közbenjárására nem került zúzdába. Címét azonban a legközelebbi szám fedőlapján már meg kellett változtatni *Jugoszláviai Magyar Életre*, s ez is maradt az első évfolyam utolsó számáig. Csak a második évfolyam számai viselik ismét a *Magyar Élet* címet, de ezt már a szabadkai Grafikában nyomják a Strossmayer utcában.

A lap első száma tehát 1940. november 1-jén jelenik meg. A lap megindulásáról tudott Csuka Zoltán is, aki Budapesten a *Jugoslovensko-Madarska revija* című szemlét szerkesztette ez idő tájt, de nagyobb elragadtatást ő sem tanúsított a *Magyar Élet* iránt.

Megjelenésével kapcsolatban idézzünk részleteket két akkori értékelésből.

„Az életre törő vajdasági irodalmi élet bizonyítéka ez a folyóirat, amelynek fiatal szerkesztőgárdája egytől egyig a jugoszláviai kisebbségi sorsú magyarokból verbuválódott össze . . . Körülöttünk háborúk dúlnak – írja az ismertető, majd folytatja: – ma kétezer vajdasági keresztény magyar család asztalán látható a *Magyar Élet*, amelyből árad a magyar szellemű, tiszta irodalom. A folyóiratot Bencz Boldizsár szerkeszti. Az első számban Lajos Balázs, Cziráky Imre, Vető György, Bencz Boldizsár, Cassiano Ricardo, dr. Monay Ferenc, Bencz Mihály, Bihari Sándor és Czako Tibor írtak cikkeket, novellákat, verseket és krónikát . . .

és így hihető, hogy az újonnan indult *Magyar Élet* erős irodalmi gyökeret ver majd a jó bácskai talajba.”

S mit ír az első szám kapcsán akkor a szabadkai humoros lap, a *Grimasz*?

„Milyen könnyű, mennyire kényelmes odavágni a jelszót: öntudatos, keresztény, magyar . . . Méghozzá egyetlenül keresztény, irodalmi, művészeti és társadalmi . . . A többi az nem. Nem keresztényi, nem irodalmi, nem művészeti, nem társadalmi, még csak nem is képes . . . Milyen kár, hogy közöttünk nincsen Zilahy Lajos, nincsen Móricz Zsigmond. Sem tehetségben, sem írói öntudatban.” – „Szabó Dezső írja, hogy az asszimilált magyarok – nemcsak zsidók, de a svábok és a románok is –, jobb magyarok az ősi jogon magyaroknál . . . mert nincsen szükség jobb magyarra, csak magyarra, így, egyszerűen . . . Egyébként pedig: kár vala, kár vala, jó Cziráky Imrének, jó Bencz Boldizsárnak . . .”

Mivel a lap nehezen jelenik meg továbbra is Óbecsén a járásbíróóság cenzúrája miatt, a tulajdonos, más körülményekre is hivatkozva, a felelős kiadó az alábbiakkal fordul a felelős szerkesztőhöz:

„Igen tisztelt Bencz úr!

Miután Stari Bečén a *Magyar Élet* cenzúrája miatt a lapnak életbevágó kellemetlenségei vannak, a nyomda pedig csapnivalóan rossz betűkből szed egyes cikkeket és teli hibával, ezek után felkérem Önt, szíveskedjék 1940. december 15-én felmondani a szerződést Subakov Isidor nyomdának. Kérem továbbá Bencz Urat, hogy senkitől pénzt felvenni a *Magyar Élet* részére nincs jogában, ez kizárólag az Uram, Simonyi Vilmos és az én hatáskörömbe tartozik, nekünk kell ezért felelnünk.

Mindezek szíves tudomásul vételét kérve; vagyok teljes tisztelettel,

Subotica, 1940. dec. 11.

S. Hangya Piroska s. k.”

S ezután a kissé „elhidegült levél” után következzen Simonyi Vilmos levelemből is néhány részlet, melyet egy héttel felesége után írt:

„Édes Bódikám!

Tegnap, 17-én Stari Bečén voltam, s a legnagyobb meglepetésemre csak Antal úr egyedül szedi a *Magyar Életet*. Ugyanaznap küldött kéziratokat (amit délután küldtél el) én vettem át. Nem értelek, Bódikám, ma 18-a, és még a szedés a holdban! A kifizetett címszalag sem kész, pedig már régen kifizettem, a nyomda mást csinál, a mienket pedig félreteszik, kellett ez nekünk? Ez már disznóság. Subakov azt mondta, hogy Te a kéziratokat mindig későn adod át . . . Bódikám, ez már absurdum, hogy mit csinálnak velünk. A tartalomjegyzékből hiányzik Melinda verse, amit Neked Földváron átadtam. Azonban a tartalom-ból nem hiányoznak a Hozzád tartozóid! Azt gondolod, hogy ez jóra vezet

majd? Én tudom, hogy huncut vagy Bódikám, de mégsem gondoltam, hogy ennyire huncut és önző . . .

Bódikám, okvetlen intézkedj, hogy a *Magyar Életet* szombaton . . . feladhassuk, mert ha a jövő héten adjuk fel, hétfőn, akkor az előfizetők az ünnepre nem kapják meg; így is már felzúdultak, hogy minden szám eddig késett, a harmadik meg nem jelent meg. Tudod Te, hogy milyen kárt okoztál ezzel a *Magyar Életnek*? . . . Isten vezéreljen munkádban. Ölellek, Simonyi!”

Kik azok a Benczhez tartozók a karácsonyi számban? Bencz Boldizsár és öccse, Mihály egy-egy verse, Hegedűs László tanulmánya és Hegedűs Gyula egész oldalas pesti fotója. A közelebbi barátokról nem nyilatkozunk.

Újévi levelében Simonyiné ismét kitör, hogy „ez a rettenetes nyomdakiadás nem mehet így tovább”, hogy Szabadkán fele áron előállítanak a lapot, az „örületes nyomdaárak miatt vajúdik a *Magyar Élet*”. És Simonyi is panaszkodik, hogy rengetegbe kerül a lap előállítása, drágák a klisék, s arra is, hogy „Csabay Dezső kávékereskedő csináltatott zsinóros magyar ruhát, s a suboticei Népkör felszentelésére elment, ott persze a Gál meglátta rajta a magyar ruhát, és belékött. Suboticán felzúdultak a *Grimasz* ellen! Ne hagyjuk, hogy díszmagyar ruhánkat egy zsidó pellengérré állítsa! . . . Csabay jó magyar testvér – lapunknak itt jó propagandistája, levelét és a *Grimaszt* mellékelve küldöm . . . A keresztény a kereszténynél vásároljon, ezt a *Magyar Életnek* hirdetnie kellene.”

Bencz Boldizsár, habár Simonyi megbeszélésre hívta Szabadkára, nem utazott el. Községközi ügyeletességre hivatkozott, amit a község jegyzője a nyakába varrt arra a napra, meg azért, „mert feneketlen szegénységem már oda kényszerít, hogy uzsorakamatra kölcsönt vegyek fel itt helyben egy nyálas embertől . . . a hullámok a fejem felett csapkodnak”. Arra is panaszkodik, hogy nincs írógépe, hogy így nem lehet szerkeszteni, gyakran át kell gépelnie a kéziratokat, mielőtt a nyomdába küldené, nem járhat mindig más nyakára gépért – szerezzen egyet a *Magyar Élet* szerkesztősége . . .

A tulajdonos és kiadó, valamint a felelős szerkesztő között az elhidegülés mind nagyobb. A levélpapír feliratáról is lekerül Bencz neve: „*Magyar Élet*, szépirodalmi, művészeti és társadalmi képeslap, Subotica, Štrosmajerova 16., Telefon: 644.” A borító belső oldalán februárban ott díszleg a hirdetés: „Öltözködjünk magyarosan. A legszebb magyar ruhákat Tyirkovity és Simonyi úriszabók készítik Suboticán a budapesti Nagykovácsi Milenkó tervezése alapján.” Bencz Boldizsár értesül arról, hogy a március elsejei számból a cenzúra törölte versét, s csak Cziráky *Bácskai kalászosok* című novelláskötetének értékeléséről szóló méltatása jelent meg.

A lapot meg kellene szabadítani Simonyitól. Bencz most ezen fáradozik, ezt a szerkesztőséget is szorgalmazza, s ezt Bencz egyik leveléből is érezzük,

amit barátjának írt: „. . . ha akarod, hívd meg vasárnapra hozzád Simonyit, és helyben tiszta pelenkába tesszük a *Magyar Életet*, hogy örömeinkre növekedjen s szökkenjen végre érett férfikorba. Mert esküszöm, amíg nem tisztáztuk Simonyit, nincs valami épületes kedvem dolgozni a lapnál, s nem is nagyon dolgozhatom, mert Vető György is kivonta magát a Simonyi-féle hegemonia alól . . . Ismételten kérek, Simonyi alatt dübörögj, mint egy nyugtalanító Vulkan, hogy mielőbb rendezze velem s velünk szemben anyagi és szellemi dolgait.”

Bencz továbbra is szervezi a lapot, legalábbis neve ott van az utolsó számon is. Ez ideig úgy tudtuk, hogy a *Magyar Élet* II. évfolyamának csak a 6. száma jelent meg, azaz 1941. március 15-én. Erről tanúskodik a Matica srpska Könyvtára, a Szabadkai Városi Könyvtár és a Zágrábi Egyetemi Könyvtár is, ahol őrzik a fennmaradt példányokat, s ezt igazolja Lakatos Éva *Magyar irodalmi folyóiratok* című kötete is. Bár Kolozsi Tibor *Szabadkai sajtó* című könyvében írja, hogy „megjelenhetett a továbbiakban is, hiszen a levéltárban van egy okmány, amely a Déli hadsereg katonai közigazgatási csoport parancsnokságának a szabadkai városi katonai parancsnokszághoz intézett, 1941. május 27-én kelt értesítését tartalmazza: „Értesítem, hogy a m. kir. honvéd Vezérkar főnöke 1994. Vkf. kat. köz. 1941. szám alatt a Simonyi Vilmos szabadkai lakos kiadásában és szerkesztésében megjelenő *Magyar Élet* című folyóirat további kiadását engedélyezte.”

A magyarok bejövetelével tehát nem szűnt volna meg a *Magyar Élet*? Ez nehezen hihető. A levéltári dokumentumban nem kell kételkednünk, egy azonban bizonyos: egy magángyűjtemény cáfolja azt, hogy a királyi Jugoszláviában a *Magyar Élet*ből csak a 6. szám jelent meg. Megjelent a 7. szám is 1941. április 1-jén. A felelős szerkesztője Bencz Boldizsár. Valószínű csak névleg, mert neve alatt piros betűkkel írja, hogy szerkeszti Hegedűs Béla, tehát az *Alföld* első szerkesztőjének neve is felkerült a lap címloldalára.

Miként maradhatott fenn a lap utolsó száma? Valószínűleg úgy, hogy az elkészült lapból valaki zsebre vágott néhány példányt még a nyomdagépek mellett, mert az időközben beérkező magyar hadsereg parancsnoksága nem engedélyezte a már elkészült, kinyomtatott lap terjesztését, zúzdába küldte, mint káros hatású sajtóterméket. Katolikus, magyar érzelmű, zsinóros öltönyöket hirdető lapról lévén szó, nehéz megválaszolni. A szlávos helységnevek, vagy a magyar kisebbségről szóló cikkek, esetleg ez a mondat: „Hosszú, kilencvenkét év után, az új orosz államvezetők baráti gesztusa révén hazakerültek a rongyos és a 48-as szabadságharcok hőseinek vérével megpecsételt dicső honvédzászlók . . .” szűrt szemet valakinek?

A tény az, hogy a *Magyar Élet*nek hét száma jelent meg 1941-ben, s nem hat, mint eddig tudtuk.

Nézzük hát, mit tartalmaz a hetedik szám.

Címdoldala olyan, mint az eddigieké, sárga papirosan piros és fekete színben nyomva, kivéve Hegedűs Béla szerkesztő nevét. A fedőlap belső oldalán a már említett magyaros öltözék hirdetése és az impresszárió. Murai Frigyes *Az Egyház és a szélsőséges fajelmélet* című írás vezeti be a lapot, melyet két költemény követ: Berkes Márk *Borpincében* és Mécs László *Magyar zsellér zsírozója* című verse, majd Bencz Mihály *Az igazgyöngy legendája* című írása után Z. Gács György tollából *Látszat és valóság* című írása a templomok építéséről, ezután Bibó Lajos *Megmutatom Dezsőnek . . .* című novellája következik. Nagy Zoltán *Az erdélyi magyar művészet kisebbségi élete* című írása, Tűz Tamás *Nyugtalanosság* című verse, majd a lapzárta után beérkezett írás, dr. Würtz Mihály *Őszentsége XII. Pius pápa megkoronáztatásának második évfordulója* című írását olvashatjuk. A 19. oldalon a már idézett tudósítás, az *Oroszországból Magyarországra visszakerültek az 1848–49. szabadságharcok honvédszászlói* címmel, majd az *Írókról – könyvekről* című írással zárul (Hegedűs Lóránt: *Ady és Tisza*) a *Magyar Élet* 7. száma.

A hatalomváltás után, az ún. „magyar időben” megjelent-e a *Magyar Élet*? Szerintem nem, különben valamelyik könyvtárban, levéltárban fennmaradt volna egy-egy példánya. Kolozsi szerint volt rá kísérlet, mint Bencz Boldizsár számára is beszerezni egy írógépet, bár arra már Bencznek nem volt szüksége: a nádalji községházán, a világtól elzárkózva, majd Baranya megyében hivatalnokoskodva élte le rövid életének utolsó hónapjait.

IRODALOM

Kolozsi Tibor: *Szabadkai sajtó 1919–1945*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1979
Lakatos Éva: *Magyar irodalmi folyóiratok*. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 1981

Dr. Pál Sándor: *Becse bibliográfiája 1805–1944*. Becse, 1989

W. J. magánlevéltára (a *Magyar Élet* példányai, levelek, kéziratok).